

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 193/2020-40

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku prerokoval ústavnú sťažnosť Horskej služby Malá Fatra, Dom Horskej služby, Vrátna 514, Terchová, IČO 42 222 184, zastúpenej obchodnou spoločnosťou GARANT PARTNER legal s. r. o., Einsteinova 21, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Martin Dočár, pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 24/2017 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Horskej služby Malá Fatra na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 24/2017 porušené boli.

2. Okresnému súdu Žilina prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 24/2017 konal bez zbytočných prietahov.

3. Horskej službe Malá Fatra priznáva finančné zadostučinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je Okresný súd Žilina povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Žilina je povinný uhradiť Horskej službe Malá Fatra trovy právneho zastúpenia v sume 450,29 € (slovom štyristopäťdesiat eur a dvadsaťdeväť centov) na účet jej právneho zástupcu – obchodnej spoločnosti GARANT PARTNER legal s. r. o., Einsteinova 21, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 193/2020-10 z 27. mája 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť Horskej služby Malá Fatra, Dom Horskej služby, Vrátna 514, Terchová, IČO 42 222 184 (ďalej len „sťažovateľka“), podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 24/2017 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom, v ktorom je sťažovateľka v procesnej pozícii žalobcu „o vypratanie nehnuteľností“, dochádza k zbytočným prietahom. Poukázala na to, že žaloba bola doručená okresnému súdu 24. júla 2017 a v predmetnej právnej veci okresný súd vyhlásil

rozsudok 5. júna 2019, pričom rozsudok nebol vyhotovený a odoslaný do 30 dní odo dňa jeho vyhlásenia v zmysle § 223 ods. 3 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

3. Sťažovateľka podala predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v konaní datovanú na 3. december 2019, pretože ani k uvedenému dátumu jej nebol predmetný rozsudok doručený. Sťažnosť bola v odpovedi podpredsedu okresného súdu z 13. januára 2020 vyhodnotená ako dôvodná a zároveň bolo uvedené, že ani po opakovanom predĺžení lehoty na vyhotovenie a expedovanie rozsudku, a to až do 4. októbra 2019, nebol rozsudok vyhotovený. Tým došlo podľa podpredsedu okresného súdu k porušeniu povinností sudcu a ku vzniku prieťahov v konaní, ktoré konajúca sudkyňa neodstránila ani počas konania o sťažnosti.

4. Písomným podaním doručeným ústavnému súdu 31. marca 2020 sťažovateľka oznámila, že po podaní ústavnej sťažnosti došlo k doručeniu rozsudku vyhláseného 5. júna 2019.

5. Ústavný súd v súčinnosti s okresným súdom zistil, že rozsudok okresného súdu vyhlásený v napadnutom konaní 5. júna 2019 bol sťažovateľke doručený 28. februára 2020 a expedovaný bol 14. februára 2020.

6. Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v napadnutom konaní porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a aby prikázal okresnému súdu zaplatiť sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 1 500 €, ako aj náhradu trov konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a ďalšie podania sťažovateľky

7. Na výzvu ústavného súdu sa podaním sp. zn. 1 SprS 258/2020 z 2. júla 2020 doručeným ústavnému súdu 24. júla 2020 vyjadrila k ústavnej sťažnosti podpredsedníčka okresného súdu, ktorá popísala priebeh napadnutého konania a uviedla, že napriek zákonom ustanovenej lehote podľa § 223 CSP a opatreniami predsedu okresného súdu predĺženej

lehote na doručenie rozsudku zákonný sudca rozsudok ani v dodatočne stanovenej lehote nevyhotovil a neodoslal procesným stranám. Konštatovala priet'ahy v konaní a porušenie povinností zákonného sudcu, pre ktoré je aktuálne proti nemu vedené disciplinárne konanie. Zároveň uviedla, že k vypracovaniu predmetného rozsudku a k jeho odoslaniu procesným stranám napokon došlo 14. februára 2020. V danom prípade podľa nej došlo k priet'ahom primáme zapríčineným nevhodnou organizáciou práce sudcu.

8. Podpredsedníčka okresného súdu k svojmu vyjadreniu priložila chronologický prehľad jednotlivých úkonov okresného súdu v napadnutom konaní, ako aj stanovisko zákonnej sudkyne, a tiež vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v danej veci v zmysle § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

9. Z priloženého stanoviska zákonnej sudkyne vyplýva, že príčinu vzniknutého stavu vidí predovšetkým v preťaženosti jej súdneho oddelenia, v dlhodobom neobsadení miesta vyššieho súdneho úradníka na súdnom oddelení a v organizácii práce okresného súdu.

10. K vyjadreniu okresného súdu zaujala na základe výzvy ústavného súdu stanovisko aj sťažovateľka. Táto vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 30. júla 2020 uviedla, že okresný súd neposkytol ochranu jej ústavných práv, a odôvodnila opodstatnenosť ňou požadovaného finančného zadosťučinenia.

11. Sťažovateľka už v podanej ústavnej sťažnosti vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v danej veci v zmysle § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

12. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

13. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

14. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

15. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

16. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

17. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

18. Sťažovateľka sa svojou ústavnou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom k porušeniu sťažovateľkou označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

19. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno

vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

20. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

21. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESĽP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

22. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

23. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 CSP, ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priesťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

24. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, kde je sťažovateľka žalobkyňou v konaní o vypratanie nehnuteľností, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

25. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jej ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priesťahom.

26. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných priesťahov v doterajšom priebehu konania a z vyjadrenia podpredsedníčky okresného súdu a chronologického prehľadu jednotlivých úkonov súdu zistil, že v napadnutom konaní sa nečinnosťou súdu vyznačovalo predovšetkým obdobie od 5. júna 2019, keď bol na pojednávaní vyhlásený rozsudok, do 14. februára 2020, keď bolo písomné vyhotovenie rozsudku zaslané stranám sporu, čo je vyše 8 mesiacov.

27. Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti namietala uvedené obdobie nečinnosti okresného súdu. V tejto súvislosti bola podaná aj sťažnosť predsedovi okresného súdu na priesťahy v konaní. Uvedená sťažnosť bola vyhodnotená ako dôvodná, pričom bolo poukázané na to, že *„došlo k porušeniu povinností sudcu podľa § 30 ods. 4 zákona č. 385/2000 Z. z. v spojení s ust. § 223 ods. 3 CSP, a tým vzniku priesťahov v konaní, ktoré sudkyňa neodstránila ani počas konania o sťažnosti“*.

28. V súvislosti s uvedeným ústavný súd zdôrazňuje, že podľa § 223 ods. 3 CSP platného a účinného v čase vyhlásenia rozsudku okresného súdu rozsudok sa mal vyhotoviť a odoslať do 30 dní odo dňa jeho vyhlásenia, pričom predseda súdu môže rozhodnúť inak (lehotu predĺžiť) len zo závažných dôvodov. Napriek viacnásobným žiadostiam zákonnej sudkyne o predĺženie lehoty na vyhotovenie rozsudku, ktorým bolo aj vyhovené, okresný súd nevyhotovil rozsudok ani v naposledy predĺženej lehote do 4. októbra 2019. Rozsudok bol napokon vyhotovený a odoslaný až 14. februára 2020, teda po vyše 8 mesiacoch od jeho vyhlásenia.

29. Okresný súd prieskum v konaní v súvislosti s vyhotovením a odoslaním rozsudku uznal. Pokiaľ ide o obranu zákonnej sudkyne spočívajúcu predovšetkým v argumentácii o preťažnosti jej súdneho oddelenia, o dlhodobom neobsadení miesta vyššieho súdneho úradníka na súdnom oddelení a o organizácii práce okresného súdu, ústavný súd tu poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieskumov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieskumy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

30. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieskumom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieskumov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

31. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

32. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, mu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 24/2017 konal bez zbytočných prietáhov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená.

33. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

34. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

35. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

36. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

37. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 1 500 €, čo odôvodnila osemnásobným prekročením zákonnej lehoty na doručenie vyhláseného rozsudku, nemožnosťou oboznámiť sa s rozsudkom a nedôverou k právnemu prostrediu v Slovenskej republike v oblasti reálnej vymožitelnosti práva.

38. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu

porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

39. Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

40. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom a predovšetkým na jeho neodôvodnenú nečinnosť v trvaní vyše 8 mesiacov, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie s'ťažovateľky, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 500 € pre s'ťažovateľku za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde.

VI.

Trovy konania

41. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

42. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

43. Ústavný súd podľa § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal s'ťažovateľke náhradu trov konania v sume 450,29 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (príprava a prevzatie vecí a písomné vyhotovenie s'ťažnosti) v hodnote po 177 € vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 10,62 €. Uvedené sumy sa zvyšujú o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %, keďže právny zástupca s'ťažovateľky je platiteľom tejto dane.

44. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

45. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. augusta 2020

Martin Vernarský
predseda senátu